

суб'єкта чи об'єкта управління, в якості організатора чи виконавця, замовника або творця телеологічної складової управління. Тому управління, по суті, є соціальним феноменом, і слід відрізнити соціальне управління (яким є будь – який процес управління) і процес управління соціумом, де саме суспільство виступає в якості об'єкта управління.

Управління, відповідно до концепції А.В. Тихонова, це спосіб раціональної регуляції людської діяльності, спрямованої на оволодіння і перетворення матеріальних та ідеальних об'єктів, а також на створення засобів впливу на них [2, 31]. Соціальне управління – складний феномен. Багатовимірність процесу управління пояснюється лінійними та нелінійними зв'язками, що поєднують суб'єктів та об'єктів управління, т. я. об'єкти соціального управління водночас є свідомими суб'єктами соціальної взаємодії, що є цілісним інтерсуб'єктивним процесом організації соціальних відносин.

Сучасна соціально – історична ситуація відрізняється підсиленням ролі інформації в організації соціальних: економічних, політичних та культурних процесів. Навіть можна зазначити, що соціальна взаємодія у постіндустріальному суспільстві відбувається шляхом обміну між суб'єктами взаємодії матерією, енергією та інформацією [1, 98].

Але постіндустріальне суспільство на сучасному етапі розвитку стикається з великою кількістю проблем пов'язаних з наявними протиріччями між глобальними кризами планетарного масштабу: демографічного, екологічного, політичного, релігійного характеру, головним винуватцем виникнення яких і є саме людина і, незмінною гуманістичною концепцією суспільних відносин. В рамках холистичної парадигми виникає закономірне аксіологічне питання: чим же є сучасна людина: найвищою цінністю, чи ворогом усього сущого; раціональною, чи ірраціональною істотою, творцем – креатором, чи руйнівником – дестроєром?

Соціальне управління в контексті постіндустріального суспільства має будуватись навколо нової актуальної ціннісної парадигми, що має забезпечити не тільки виживання людини, як виду, а і реорганізацію існуючих паразитичних соціальних установок, що беруть початок ще з марксистської теорії, де людина розуміється як споживач природних та суспільних благ.

Основою нової ціннісної парадигми має бути принцип індивідуальної соціальної відповідальності, що повинен поширюватись на всі сфери суспільного життя. І в першу чергу на представників влади, як головних організаторів системи соціального управління.

В футурологічних працях Р.Шеклі є цікаве припущення, що в майбутньому найбільш бажана для представників влади сьогодні посада президента, буде постійно вакантною, т. я. процес розвитку технологій неодмінно призведе до повної та об'єктивної інформації всіх членів суспільства про діяльність органів управління, а принцип індивідуальної соціальної відповідальності, без дотримання якого унеможливиться розвиток людства, стане основою для скасування політичної недоторканності. Чим більше влада – тим більше відповідальність, ось гасло інтелектуального управління постіндустріальним суспільством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крымец Л.В. Социальное взаимодействие в контексте постиндустриального общества на современном этапе развития: монография/ Л.В.Крымец, Lap Lambert Academic Publishing, Saarbrucken, Germany. –2012. – 163с.
2. Тихонов А.В. Социология управления. Теоретические основы / Александр Васильевич Тихонов М.: Канон, 2009. – 472с.
3. Шекли Р. Цивилизация статуса / Р. Шекли / М.: Эксмо, 2003. – 992с.

Кучер М.М. – кандидат економічних наук, доцент Дніпродзержинського державного технічного університету.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ОСВІТИ

Сьогодні більшість вітчизняних шкіл менеджменту питання підготовки висококваліфікованих менеджерів, здатних забезпечувати конкурентоспроможність підприємств в умовах стрімких і жорстких змін зовнішнього середовища, вирішують шляхом залучення і прямої трансляції методичної бази західних шкіл, не враховуючи культуру своєї країни у наданні освітянських послуг. Так, у

відповідності до культури західних країн, які тяжіють до технологізації, стандартизації, типізації, навчання менеджменту орієнтоване на «накачування» знаннями та навичками (готовими алгоритмами) шляхом вирішення тисячі завдань («кейсів») і проведення тренінгів, які максимально прив'язані до конкретних, найчастіше «штатних», ситуацій, що виникають у реальній дійсності. Такий механістичний підхід, дійсно, розвиває рефлексію - швидко, майже автоматичну реакцію на вирішення стандартних проблем, і здібності до розуміння, комунікацій та мислення. Однак, як зазначає директор самарської школи бізнесу Цлаф В. М., «...фундаментальної методологічної бази розумової діяльності не створюється» [1], а, отже, здібності до продукування креативних, нестандартних рішень не розвиваються належним чином.

Вітчизняний підхід, що відповідає національним традиціям і культурі, тяжіє до створення унікальних зразків і застосовується у деяких вітчизняних навчальних закладах, сприяє розвитку, перш за все, мислення, а вже потім, - рефлексії і комунікативної компетентності. Такий підхід дозволяє вітчизняному випускнику-менеджеру, з одного боку, краще, аніж його західному колезі, справлятися з проблемними ситуаціями (це не раз продемонстрували і демонструють випускники вітчизняних навчальних закладів), а, з іншого, - «програвати» у «штатних» ситуаціях за рахунок того, що він не досить добре (порівняно з західним колегою) справляється з завданнями уніфікації та технологізації і тому кожен раз створює для себе власний інструментарій для вирішення багатоаспектних, найчастіше нестандартних і неформалізованих проблем.

Для України характерне виникнення значної кількості унікальних ситуацій. І це не може не впливати на хід підготовки сучасного менеджера. Вже звідси впливає об'єктивна необхідність старанного визначення і виваження сукупності причин і наслідків вибору пріоритетів того чи іншого підходу при наданні освітянських послуг майбутнім менеджерам. Отже, сьогоденний стан справ в освіті ставить проблему вибору (дилему) у сфері підготовки менеджерів – між методологічними базами західних і вітчизняних шкіл менеджменту, між «технологізацією» і «інтелектуалізацією». Гостро постає методологічна проблема можливості інтеграції (синтезу) цих двох підходів – ідеального варіанту освіти у сфері менеджменту. Однак, ця проблема поки ще не вирішена.

При визначенні пріоритетів щодо застосування того чи іншого підходу в системі освіти враховуються не тільки переваги і недоліки кожного з них, але і їхня роль і значущість для менеджерів різних рівнів управління. Так, при підготовці операційних менеджерів, як правило, - менеджерів нижчої ланки управління, що вирішують оперативні завдання, - пріоритетним є підхід, заснований на «технологізації», а при підготовці менеджерів вищої ланки управління, для яких переважає евристичний характер праці і діяльність яких спрямована на вирішення стратегічних завдань, - навпаки, - підхід, заснований на «інтелектуалізації». Це положення дозволяє при отриманні базової управлінської освіти у якості пріоритетного підходу обирати «технологізацію», а при отриманні повної професійної освіти - «інтелектуалізацію». З цього випливає, що для підготовки студентів рівня «бакалавр з менеджменту» необхідно збільшувати практичну складову дисциплін, що вивчаються, а для підготовки магістрів за даним напрямом – ту теоретико-практичну складову, яка дозволяє бачити усі явища системно, далекоглядно, з «висоти пташиного польоту» і міждисциплінарно.

Серед важливих складових елементів формування такої моделі є проблема переходу до нової парадигми менеджменту. Від її фундаментального наукового вирішення значною мірою залежить трансформація управлінської освіти в новий якісний стан.

При усьому різноманітті підходів, які претендують на роль «нової парадигми» менеджменту, виокремлюються наступні загальні основні положення: визнання центральної ролі людини, орієнтація на якість і задоволення потреб споживачів, демократизація управління, розвиток партнерських взаємин, розгляд підприємства як «відкритої складної людиномірної системи», зростання ролі знань і управління ними, питання глобалізації. Вважається: якщо ХХ століття було добою управлінської революції, то ХХІ століття має стати добою самоуправління [2].

За такої зміни парадигми менеджменту гостро постає питання майбутнього менеджерського складу та інтелектуальних систем управління, які вже зараз формуються у сфері управлінської освіти.

Таким чином, серйозні зрушення у зовнішньому середовищі, зміна парадигми менеджменту та ін., збільшують потребу в управлінському ресурсі, який фактично є найголовнішим ресурсом виживання людини, соціально-економічного розвитку будь-яких організацій, країни і т.ін. Перед системою вітчизняної освіти, в якій вже сьогодні формується інтелектуальна основа майбутнього носія управлінського ресурсу – менеджера, ставиться завдання підвищити його інтелектуальну міцність. Це стає можливим завдяки використанню сучасного методичного інструментарію, здатного

долати живучі застарілі догми і стереотипи мислення минулого, та нових наукових знань, притаманних і потрібних людству у XXI столітті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цлаф В.М. Теорія управління соціально-діяльними системами: Курс лекцій. – Самара: ГОУ ВПО СГУ, 2009. – 225 с.
2. Мепнеджмент /За ред. Г.В. Щокіна, М.Ф. Головатого, О.В. Антонюка, В.П. Сладкевича. – К.: МАУП, 2007. – 816 с.

Лисенко Е. В. – доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії і соціології Государственного учреждения «Южно-украинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского».

ПОЛИТИЧЕСКАЯ МЕНТАЛЬНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

Изменения, происходящие последние двадцать лет в украинском обществе, проявили ряд внутренне противоречивых и неустойчивых тенденций. Именно поэтому вопрос о характере и направленности трансформационного процесса в Украине адекватно переводится в вопрос о этнонациональных особенностях социальных сил, их носителях, которые способны своими действиями специфически структурировать общественные отношения. Зависимость общественных преобразований от эффективности институциональных изменений в действительности опосредуется особенностями национальной культуры, ценностями, нормами, укоренёнными в сознании и традиционных практиках данного общества. Изменения массовых установок и практик иногда на многие годы отстаёт от принятия новых законов, правовых и административных норм. Не случайно исследования норм, ценностей и повседневного поведения бывших “homo soveticus”, проведённые Н. И. Лапиным, Ю. А. Левадой, В. С. Магуном, Г. Г. Дилигенским и другими учёными, показывают, что за последние 15-20 лет институциональных реформ в России массовое сознание и поведение россиян изменилось намного слабее, чем социальная среда. В связи с тем, что сильная зависимость трансформационных изменений от укоренённых в прошлом стереотипов, установок и способов поведения неизбежно вызывает трудности перехода на рыночный образ деятельности и демократический характер развития Украины, важно охарактеризовать, во-первых, некоторые существенные характеристики украинской политической ментальности, во-вторых, влияние, оказываемое ими (массовыми политическими установками и ценностями) на трансформационный процесс в Украине.

Каждый народ имеет исторически сложившуюся структуру социального сознания, строй мышления, свою иерархию ценностей. Понятие “политическая ментальность” связывается с общностью менталитетных представлений, политических ценностей, установок, интересов и стереотипов, которые имеют специфику поведенческого проявления. Являясь формой выражения группового сознания, политическая ментальность позволяет понять своеобразие восприятия и оценки различными социальными группами того или иного политического явления или процесса, обобщенное и распространенное представление о том или ином лице, социально-политическом институте, группе, организации и других элементах социально-политической реальности. Но базовой конструкцией ментальности любого народа является иерархия ценностей. Совокупность ценностных представлений, усвоенных и принятых личностью, лежит в основе того, что она вокруг себя и в самой себе считает нужным, необходимым, того, к чему она стремится в своем поведении. Иерархически организованные представления о ценностях, лежат в основе решений, принимаемых личностью в многочисленных ситуациях социального и политического выбора, активно участвуют в формировании внутренней программы ее действий, “встраивают” индивида определенным образом в общественную жизнь. При этом обозначение субъективных ориентаций индивидов как членов группы (или общества) на те или иные политические ценности, предписывающих индивидам определенные социально принятые способы поведения, связано с политическими установками. В массовом сознании может сформироваться достаточно устойчивая установка на то или иное